

Benediktinci na području Dubrovačke nadbiskupije (Zbornik radova), priredili mons. Želimir Puljić i Marijan Sivrić, Dubrovačka nadbiskupija, Dubrovnik, 2010., 395 str.

Zbornik radova *Benediktinci na području Dubrovačke nadbiskupije* objavljen je u povodu dvije stotine godina od prestanka organiziranog djelovanja benediktinskoga reda u toj nadbiskupiji. Naime, Napoleon je 1806. godine zauzeo Dubrovnik i ukinuo tamnošnju nadbiskupiju i sve benediktinske samostane koji su, svojim višestoljetnim djelovanjem, ostavili vidljiv trag u povijesti dubrovačke Crkve. Radovi u ovom Zborniku podijeljeni su na tri cjeline.

Prva cjelina naslovljena je »Sveti Benedikt glasnik mira i zaštitnik Europe« (11–68), a priredio ga je mons. dr. sc. Želimir Puljić. U njemu se nalazi apostolsko pismo *Pacis Nuntius* pape Pavla VI. iz 1964. godine (11–15), četiri kateheze rimskih prvosvećenika (16–34) te nekoliko propovijedi, pisama i govora hrvatskih nadbiskupa i biskupa o sv. Benediktu i njegovu djelu (35–68). U njemu se također nalazi osvrt na ulogu monaštva u životu Crkve, prikazan je život sv. Benedikta, njegov utjecaj na zapadno monaštvo i na razvoj europske civilizacije i kulture te se naglašava sveobuhvatna uloga benediktinaca na hrvatskom prostoru.

U drugoj cjelini, naslovljenoj »Sveti Benedikt i njegovo djelo u hrvatskome narodu, posebice na prostoru Dubrovačke nadbiskupije« (71–192), nalaze se četiri rada. Prvi je rad Joze Milanovića »Benediktinci na dubrovačkom području u okviru hrvatskoga benedik-

tinskog redovništva« (71–77) u kojem se raspravlja o tome kako su od svih monaških ustanova u hrvatskim zemljama najbolje prolazili benediktinci u Dubrovačkoj Republici, unatoč teškim političkim i društvenim strujanjima koja su ih pratila. U drugom radu pod naslovom »Doprinos svetog Benedikta i njegovog reda oblikovanju moderne Europe« (79–95), autora Slavka Sliškovića, iznesen je prikaz života sv. Benedikta, tijekom političkih zbivanja u Europi u vrijeme njegova djelovanja, navode se crkveno-povijesna djela koja o njemu govore (prije svega *Dijalozi* od Grgura Velikog) i spominje uloga prvoga benediktinskog samostana na hrvatskom prostoru: u Rižinama pored Klisa i Solina. Treći je rad Slavka Kovačića »Sveti Benedikt i njegovo djelo u Crkvi i hrvatskome narodu« (97–112) u kojem se opisuje sadržaj i značenje koje ima Benediktovo djelo *Pravilo*. U četvrtome radu »Benediktinci i benediktinski samostani na prostoru Dubrovačke Republike« (113–192) Ivana Ostojića iznosi se vrijeme nastanka i djelovanja pojedinoga benediktinskog samostana u Dubrovačkoj nadbiskupiji, počevši od najranije osnovanog u 10. stoljeću (Sv. Marije na Lokrumu) do najmlađeg iz 17. stoljeća (Sv. Trojstva na Lopudu). Na kraju tog rada objavljen je popis opata i priora dubrovačkih benediktinskih samostana.

U trećem dijelu ovoga Zbornika nalaze se radovi koji tematski nisu mogli biti povezani uz prvi ili drugi dio, ali se također bave poviješću dubrovačkih benediktinaca. Marijan Sivrić objavio je dva takva rada. Prvi je rad »Oporuke redovnika dubrovačkih benediktinskih samostana« (195–255), s prikazom sačuvanih oporuka priora i opata benediktinskih samostana u Dubrovačkoj nadbiskupiji u kojima se nalaze podatci o vremenu ulaska pojedinaca u benediktinski red te navodi njihovo podrijetlo te socijalni i materijalni status. U drugome radu »Opat i priori dubrovačkih benediktinskih samostana prema spisima notarijata i kancelarije od kraja 14. do 18. st.« (257–275) nalazi se popis opatâ i priorâ benediktinskih samostana na području Dubrovačke Republike koji je Sivrić sakupio na temelju podataka iz izvorne znanstvene građe koja se nalazi u Arhivu Dubrovačke Republike. Ante Marianović je u radu »Pravni status Benediktinske opatije sv. Marije na Jezeru na Mljetu« (277–296) obrazložio na kojim je pravnim temeljima funkcionirala opatija na Mljetu, čije je pojedine ovlasti u 18. stoljeću car Josip II. isprva ograničio, a zatim ju je u 19. stoljeću Napoleon u potpunosti ukinuo. Ivo Dabelić u radu »Samostan sv. Marije mljetske oslobođena otočane od svih daća i služba 24. rujna 1345.« (297–315) razmatra ugovor o oslobođenju kmetskih podavanja stanovnika Mljeta prema benediktinskom samostanu u 14. stoljeću. Vinicije Lupis u radu »Benediktinci i njihova baština na dubrovačkom području« (317–337) opisuje sakralnu baštinu koju su benediktinci ostavili na prostoru Dubrovačke Republike. Antun Ničetić je u radu »O otoku Lokrumu sjedištu Benediktinske opatije sv. Marije« (339–363) opisao ulogu benediktinskog reda na Lokrumu koji je, zaslugom benediktinaca, postao poznat u europskim crkveno-kulturnim krugovima. Brigitta Mader je u radu »Austrijski projekti o podizanju Parka zaštićene prirode Mljet od 1910. do 1915. godine na prostorima nekadašnje benediktinske opatije« (365–382) predočila ideje o stvaranju parkova zaštićene prirode koji su se na europskom tlu osnivali tijekom 19. i na početku 20. stoljeća. Marija Nodilo u radu »Vrt u benediktinskom samostanu sv. Marije na Mljetu« (383–395) iznosi polazišta za obnovu i uređenje renesansnog vrta unutar samostanske zgrade.

Radovi u ovome Zborniku uistinu su obuhvatili raznovrsne sastavnice iz povijesti dubrovačkoga benediktinskog reda. U njemu se na jednome mjestu opisuje značaj, uloga i

doprinos benediktinskoga crkvenog reda na cjelokupan život stanovnika na prostoru koji je do prije dva stoljeća činio Dubrovačku Republiku. Zbornik predstavlja vrijedno istraživačko djelo koje su povjesničari za crkvenu povijest odlučili predstaviti javnosti i time uvelike pridonijeli razvoju domaće crkvene historiografije. Riječ je svakako o monografiji koja će se koristiti kao znanstvena literatura, ali i kao vrijedan priručnik za sve koji putuju u Dubrovnik i žele biti informirani o nekadašnjem djelovanju benediktinskih samostana u tome gradu.

Božena Glavan